

Művészettörténet Tanterv

Iskolánk régi hagyományának felélesztésével, itt a Teleki Blanka Gimnáziumban diákoknak újra lehetőségük adódik megismerkedni a művészettörténet, a művészet, az alkotás erejével és történetével. A tantárgyat a 2014/2015-ös tanévtől tervezzük ismét bevezetni, 4 éven keresztül, heti 1 órában.

A művészettörténet a társadalomtudomány egyik ágaként az építésztörténetre, a képző- és iparművészetre, a történelmi-társadalmi tények közötti összefüggésekre, művészettörténeti jelenségekre, az alkotók életrajzára és a művészi szervezetek tanulmányozására helyezi a hangsúlyt.

Célok és kompetenciák

- Időben és térben eltérő kultúrák és művészeti korszakok művészi értékeire vonatkozó ismereteinek bemutatása, értelmezése és elemzése.
- Tárgy és környezetkultúra bemutatása, elemző vizsgálata különböző szempontok szerinti megítélése.
- A művészettörténethez, tárgy és környezetkultúrához kapcsolódó fogalmak, szakkifejezések helyes használata.
- Technikák ismertetése, ismerete.

A művészettörténet tárgya a **műalkotás**, egy-egy kor kifejeződése, magába foglalva a múltat a jelent és a jövőt is. A műalkotás az adott kor és a normatív esztétika kölcsönhatása. A történeti láncolat megismerésekor a **stílus** tárja fel a művekben rejtőző közös elemeket. A kor, az alkotó, az alkotó szándéka és a művet befogadó közönség egymással szoros kapcsolatban állnak.

Vasari óta a művészéletrajz-írás is részét képezi a művészettörténetnek. Az egyénre koncentrálva, a fennmaradt dokumentumok és művek segítségével rajzolódik ki a fejlődéstörténet, mely katalógusba szedi a művész vagy iskola, művésztelep alkotásait. Ezek a katalógusok nem csak személyek műveiből állíthatók össze, egy-egy jelenséget is bemutatathat, mint a bizánci művészetet, a szecessziót stb.

„A látás új fajtája abban áll, hogy ha figyelmesen nézel egy falat, amelyet mindenféle foltok tarkítanak, olyan dolgokat látsz meg, amik csak a te képzeletedben születnek meg.”

Leonardo da Vinci

Készségek, képességek, témakörök	Ismeretek és fejlesztési követelmények
<p>Vizuális eszközök fajtáinak felismerése és helyes használata a képelemzések során</p>	<p>A vizuális közlés eszközei (pont, vonal, sík, felület, tónus, szín, kompozíció). A szerkezet, motívum, jelkép, ritmus. A térábrázolási módok. A vizuális minőségek (tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra). A látványértelmezésben (nézőpont, arányok). A színharmóniák, színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, szimultán, magábanvaló, mennyiségi, minőségi). A kontrasztok kiemelő szerepe.</p>
Órakeret	10 óra (gyakorlati órák)
<p>Művészeti technikák</p>	<p>A művészetben használt alkotói technikák felismerése. A művészi kifejezésben betöltött szerepének ismerete. A technikák leíró jellegű ismerete, az eljárás lépéseinek ismerete.</p>
Órakeret	2 óra
<p>A tömegkommunikáció és média eszközei</p>	<p>A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete és működési hatásrendszerének ismerete. A fotó és a mozgókép műtípusainak ismerete. A mozgóképi kifejezés eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang és képkapcsolat) ismerete.</p>
Órakeret	1 óra
<p>Tárgy és környezetének kapcsolata</p>	<p>A különböző művészeti korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok stílusjegyeinek ismerete, ezek alapján történő besorolása, funkció- és formaelemzése. A tárgy, a fogyasztói szokás és az életmód közötti kapcsolat értelmezése az elemzés során.</p>
Órakeret	4 óra
<p>Művészeti ágak, műfajok</p>	<p>A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, iparművészet) legfontosabb jellemzőinek ismerete. A képzőművészeti műfajok ismerete</p>
Órakeret	1 óra
<p>Művészettörténeti korszakok, stíluskorszakok és művészetföldrajzi területek</p>	<p>A legfontosabb jellemzők összehasonlító elemzése. A legfontosabb alkotások és alkotók ismerete, felismerése és stílusmeghatározása. Kormeghatározás évszázados pontossággal. A műelemző módszerek (stílustörténeti, forma-funkció, forma-tartalom, összehasonlító ikonográfia) ismerete és használata az elemzés során. A műalkotás kompozíciós elrendezésének felismerése, a kompozíció vonalainak bemutatása. A művek tárgyi és kulturális összefüggéseinek felismerése. Az</p>

	összefüggések értő használata az elemzés során. A műalkotás létrehozásában szereplő tényezők (kulturális környezet, megrendelői igény, technikai feltételek, alkotói beállítottság) ismerete. Az összefüggések felhasználása az elemzés során.
<i>Órakeret</i>	1 óra
<i>Őskor művészete</i>	Az őskori ember művészete. A termékenységszobrok. A barlangfestészet Spanyolország és Franciaország területén fennmaradt alkotásai. Kialakulásának okai és fejlődési fokozatai. A halottkultusszal és a termékenységgel kapcsolatos építmények Franciaország és Anglia területén. Az őskori ember tárgykultúrája, az ötvösség és a fazekasság emlékei a bronzkorban.
<i>Órakeret</i>	1 óra
<i>Mezopotámia művészete</i>	Az ókori Mezopotámia népeinek és birodalmainak művészete; sumer, akkád, Babilon, asszír, perzsa. A vallásos és uralkodói reprezentáció építészeti és szobrászati emlékei.
<i>Órakeret</i>	2 óra
<i>Egyiptom művészete</i>	A dinasztiai előtti kor művészete, az iparművészet emlékei. Az ókori Egyiptom halottkultusszal összefüggő építésze, a sírhelyek típusának alakulása a masztabától a Királyok völgyéig. Az újkori templomépítészet és a szent körzetek kialakítása. A fáraókultusz és a szobrászat, festészet kapcsolata. A szobrászat és a festészet stílusjegyei az Ó- és az Újbirodalomban.
<i>Órakeret</i>	4 óra
<i>Görög művészet</i>	A prehellén művészet, a krétai és mykeni kultúra emlékei az építészet, agyagművesség és a falfestészet terén. Az ókori görög építészet formavilága, az oszloprendek. A görög kultúrában kialakult épülettípusok, a templom, a színház és a különböző funkciójú épületegyüttesek, az akropoliszok és a szent körzetek. Az antik görög szobrászat nagy korszakai, az archaikus a klasszikus és a hellenisztikus kor szobrászatának jellemző jegyei. A görög vázafestészet nagy korszakai, a geometrikus s fekete- és a vörösalakos vázafestészet jellemzői.
<i>Órakeret</i>	4 óra
<i>Római művészet</i>	Az etruszk művészet emlékei, a halottkultusszal összefüggő és a templomépítészet, a szobrászat és a vázafestészet sajátos vonásai. Az ókori Római Birodalom művészete és kapcsolata a görög művészettel. A Római Birodalomban kialakult városépítészeti feladatok megoldása, a fórumok, a vízvezetékek, az amphiteátrumok és a boltozatos közfürdők építésze, a római lakóház típusa. A római szobrászatban létrejött új típusok, a portré- és a császárszobrok dombormű szobrászat a császári

	<p>reprezentációt szolgáló diadalíveken. A festészet fennmaradt emlékei Pompeii-ben és az ott megállapítható stíluskorszakok. Az iparművészet emlékei.</p> <p>Pannónia provincia művészeti emlékei, Aquincum fontosabb leletei.</p>
<i>Órakeret</i>	6 óra
Múzeumlátogatások	Kihelyezett tanítási órák kulturális intézményekben.
<i>Órakeret</i>	5 óra
Ókeresztény művészet	A katakombák keletkezése és freskóinak stílusa. Az ókeresztény szimbólumok a díszítőművészetben. A kora keresztény építészet emlékei, a keresztény templomtípus kialakulása.
<i>Órakeret</i>	3 óra
Bizánc és az iszlám világ művészete	<p>A bizánci birodalom építészetének sajátosságai, az Hagia Sophia és a ravennai emlékek. A mozaikfestészetben alkalmazott technika, a jellemző stílusjegyek és az ábrázolt témák.</p> <p>A középkori orosz (pravoszláv) építészet jellemzői. Az ortodox ikonfestészet, a templomokban megjelenő ikonosztáz.</p> <p>Az iszlám világ épülettípusai a vallás és a hatalom igényeinek megfelelően. Az épületek díszítésénél alkalmazott formai megoldások.</p> <p>A magyarországi török hódoltság fontosabb emlékei.</p>
<i>Órakeret</i>	3 óra
Népvándorlás kora	<p>Népvándorlás-kori népek ötvösművészetének díszítőelemei, a fontosabb emlékek. A honfoglaló magyarság művészetének és hiedelemvilágának kapcsolata a sírleletek alapján.</p> <p>A ruházat részei; a veretes öv, a tarsolytábla, a hajfonat- és ruhakorongok és a süvegcsúcs. A vitatott besorolású leletek; a Nagy Károly szablya, a nagyszentmiklósi aranykincslelet és Lehel kürtje. A honfoglaló magyarság díszítőelemeinek vizsgálata az eredetkérdés tükrében.</p>
<i>Órakeret</i>	1 óra
Román kor művészete	<p>A román kori művészet előzményei; a Karoling- és Ottó-kori építészet, képző- és iparművészet.</p> <p>Az európai román kor építésze Németországban, Franciaországban és Spanyolországban. A szobrászat és festészet formai és tartalmi sajátosságai.</p> <p>Magyar román kor művészeti emlékei.</p> <p>Építészeti és szobrászati emlékek a román kori Székesfehérvárról, Jákról és Pécsről.</p> <p>A falusi román kori templomok típusa.</p> <p>A magyar koronázási jelvények, (a korona a jog az országalma és a palást) keletkezése, a különböző elméletek az egyes darabok keletkezéséről.</p>
<i>Órakeret</i>	6 óra

<p>Gótika művészete</p>	<p>Az európai gótika művészetének stílusjegyei összehasonlítva a jellemzőket a román kori építészettel. A gótikus katedrálisok építészete, kiemelten a francia katedrálisokat; Saint Denis, párizsi Notre-Dame, Reims és Amiens katedrálisai. A gótikus szárnyasoltár típusának kialakulása, jelentősebb emlékei. Az épületszobrászat és a festészet formai jegyei összevetve a román kori stílusjegyekkel. A gótikus üvegablak- festészet technikájának előnyei, alkalmazási területei, esztétikájának filozófiai programja.</p> <p>Az angliai gótika művészetének sajátos vonásai és fő periódusai.</p> <p>A magyarországi gótika művészeti emlékei. A koragótika megjelenése Esztergomban, Pannonhalmán, Zsámbékon és Bélapátfalván. A későgótikus építészet Kassán. A klasszikus és a későgótika szobrászati, festészeti és ötvösművészeti emlékei. A lágy stílus. A későgótikus szárnyasoltár művészet emlékei, MS mester és Kolozsvári Tamás munkái.</p>
<p><i>Órakeret</i></p>	<p>8 óra</p>
<p>Reneszánsz művészet</p>	<p>Az itáliai reneszánsz művészet igazodása az új humanista filozófiához és irodalomhoz, a klasszikus kultúra felélesztésére, a kor igényeihez igazított felhasználásra tett kísérletek. A reneszánsz művészet és a gótika stílusjegyeinek összehasonlító elemzése.</p> <p>A reneszánsz hatása a későbbi korok művészetére. Az építészetben használt formai elemek, az épületek kialakításánál figyelembe vett alapelvek.</p> <p>A szobrászat és festészet stílusjegyei, a reneszánsz gondolkodás megjelenése a formai jegyekben és a témaválasztásban.</p> <p>A quattrocento három nagy művészegyeniségének munkássága; Leonardo, Michelangelo és Raffaello művei. A reneszánsz viták a művészetről és a művész szerepének megváltozása.</p> <p>A németalföldi és német reneszánsz sajátos vonásai. A festészet és grafika jellemző jegyei és témái az eltérő kultúrkör tükrében.</p> <p>A reneszánsz művészet korai jelentkezése Magyarországon. A Mátyás király udvarában kialakult humanista kultúra és az olasz és dalmáciai mesterek tevékenysége során keletkezett művészeti emlékek. A Jagelló kori reneszánsz művészet, az esztergomi és Gyulafehérvári emlékek. A felvidéki pártázatos reneszánsz és az erdélyi virágos reneszánsz.</p>
<p><i>Órakeret</i></p>	<p>10 óra</p>
<p>Barokk művészet</p>	<p>A manierista stílus Európában, különös tekintettel az itáliai kezdetekre és El Greco művészetére.</p> <p>Az európai barokk építészet, szobrászat és festészet fő jellemzői. Az egyházi és udvari barokk az abszolutisztikus berendezkedésű államokban, különös tekintettel</p>

	<p>Spanyolországra és Franciaországra. A festők helyzetének változása a barokk korban, az udvari festők és az akadémia intézményének kialakulása. A holland területen kialakult protestáns barokk művészet jellemzői, az itt kialakult új festészeti műfajok. A festők helyzete és alkotómódja a polgári társadalomban.</p> <p>A magyarországi barokk művészet emlékei. A barokk templom és kastélyépítészet Magyarországon. A barokk főnemesi kultúra emlékei. Az ősgalériák kialakulása és a kiemelkedő portréfestő, Mátyóki Ádám hazai működése. A magyarországi barokk festészet sajátos vonásai, a török elleni küzdelem festészeti emlékei és a Patrona Hungariae ikonográfiai típusa. A köztéri és a templomi szobrászat emlékei.</p> <p>A franciaországi rokokó stílus kiemelkedő alkotói és alkotásai a festészetben.</p>
<i>Órakeret</i>	6 óra
<i>Klasszicizmus és romantika művészete</i>	<p>Az európai klasszicizmus és romantika irányzatának építészeti, szobrászati és festészeti emlékei, különös tekintettel a franciaországi emlékekre. A klasszicizmus és a korszakot megelőző barokk és rokokó stílus összehasonlító elemzése. A klasszicista, a historizáló és eklektikus építészet jellemzői. A klasszicizmus és a romantika szobrászatának és festészetének törekvései, egy-egy jelentős alkotójuk.</p> <p>A francia forradalmi építészet fő törekvései és képviselőik bemutatása egy-egy alkotáson keresztül.</p> <p>A klasszicizmus és romantika művészeti emlékei Magyarországon. A klasszicista köztéri szobrok állításának gyakorlata és a nemzet nagyjairól készült mellszobrok elterjedése. A klasszicista portré és tájképfestészet képviselői. A romantika magyarországi sajátosságai. A nemzeti ellenállás és a művészet összefonódása.</p> <p>A nemzeti történelem eseményeit feldolgozó festészet és szobrászat.</p> <p>A biedermeier és a szentimentalizmus festészetének új műfajai. A biedermeier és a kispolgári életvitel, a biedermeier bútorstílus.</p>
<i>Órakeret</i>	6 óra
<i>Realizmus</i>	<p>A XIX. században jelentkező realista tendenciák a festészetben. A barbizoni festőiskola. A Courbet-i realista festészet. Realista tendenciák Magyarország festészetében, Paál László Barbizonban és Munkácsy Mihály.</p>
<i>Órakeret</i>	4 óra
<i>Impresszionizmus és posztimpresszionizmus</i>	<p>A plein-air festészet Európában, mint az impresszionizmus előfutára. A müncheni naturalizmus. A magyarországi festészeti felsőoktatás megteremtésére tett kísérletek. A kiállítási intézmények, a Múcsarnok és a Nemzeti Szalon. Az impresszionizmus, a neoimpresszionizmus és a posztimpresszionizmus festészetének törekvései. Az</p>

	<p>impresszionisták festészeti mozgalma Franciaországban, hatása a festői látásmód megváltozására.</p> <p>A neoimpresszionisták (pointilisták) művészeti törekvései és festésmódja. A három nagy posztimpresszionista festő, Cézanne, Van Gogh és Gauguin munkássága és hatása a következő művészgeneráció festészetére. Az újítók mozgalmának összeütközése a kialakult művészeti intézményekkel, az ellenszalon kialakulása.</p>
<i>Órakeret</i>	7 óra
Népművészet	Magyar népművészet (vidéki magyar kultúra, fazekasság, népi építészet, szövés-hímzés, népviselet).
<i>Órakeret</i>	1 óra
Századforduló művészete: szimbolizmus, szecesszió	<p>A szimbolista művészeti törekvések Gauguin és az ő művészetéből kiinduló Nabis csoport művészetében.</p> <p>Az angliai Arts and Craft's mozgalom művészeti elvei és jelentősége, hatása a szecessziós stílus kialakulására.</p> <p>Az európai századforduló művészete. A szimbolizmus festészeti törekvései és a szecesszió festészetének követői.</p> <p>A szecesszió építésze, iparművészete és központjai (Anglia, Franciaország, Németország, Bécs, Spanyolország).</p> <p>A magyarországi századforduló művészete. A szecessziós építészet, festészet és iparművészet jelentkezése és kapcsolata a magyar népművészettel. A gödöllői művésztelep létrejöttének célja és jelentős alkotói. A szimbolista témák jelentkezése egyes magyar festők munkásságában. A plein-air naturalizmus Nagybányán.</p>
<i>Órakeret</i>	6 óra
Avantgárd irányzatok a XX. század elején.	<p>A fauve, expresszionista, kubista, futurista, dadaista irányzatok törekvései, jelentősebb művészeik és műalkotásaik Európában és Magyarországon. A fauve irányzat festési eljárásának fő jellemvonásai és vezetőjük Matisse művészete. Az expresszionista festészeti mozgalom kialakulása, a Die Brücke és a Blaue Reiter csoport. A kubista festészet kialakulása és fejlődési szakaszai Braque és Picasso munkásságában. Az olaszországi futurista mozgalom festészeti és szobrászati alapelvei. A dadaista alkotók művészeti elvei és jelentős műveik. Az avantgarde irányzatok jelentkezése egyes magyar művészeknél, a nagybányai neós mozgalom és a Nyolcak művészcsoportja.</p>
<i>Órakeret</i>	9 óra
A XX. századi építészet irányzatai	A Bauhaus, De Stijl, funkcionista, purista és organikus építészet jellemzői, jelentős építészek és művek.
<i>Órakeret</i>	9 óra
Művészet a két világháború között	<p>A szürrealista iskola kialakulása, jelentős képviselői és alkotási alapelvei.</p> <p>A geometrikus és a lírai absztrakció irányzatai Európában,</p>

	<p>jelentős képviselőik és alkotásaik.</p> <p>A magyar avantgarde az emigrációban, Kassák és köre. A két világháború közti Magyarország művészeti csoportosulásai: Szentendrei iskola, KÚT, Római iskola és a Gresham-kör.</p>
<i>Órakeret</i>	2 óra
<i>Művészet a második világháború után</i>	<p>Neoavantgárd irányzatok: informel (tasizmus, gesztusfestészet, kalligráfia), tudományos, technicista irányzatok (Op-art, kinetika, minimal-art, post-painterly abstraction, konceptuális művészet, land art, earth art, arte povera). Az új művészeti kifejezési formák és a társadalmi problémákra adott válaszok. A műkereskedelem elutasítása, a művész közönség közvetlen kapcsolatának megteremtési igénye és az új műfajok megjelenése közötti kapcsolat.</p> <p>A Pop art mozgalom művészeti törekvései és új kifejezési eszközei; combine painting, assemblage, environment. A Nouveau Realisme és a hiperrealizmus.</p> <p>Transzavantgarde és posztmodern művészeti irányzatok törekvései. A művészek által a társadalmi-gazdasági helyzetre adott válaszok. Az alkotók új kifejezési formái; akcióművészet; happening, performance, fluxus, body art, process art, mail art, magánmitológia, Spurensicherung.</p> <p>Művészeti csoportok és irányzatok.</p> <p>Magyarországon a második világháború után. A neoavantgarde jelentkezése, a Zuglói kör és a gesztusfestészet, az Iparterv és a Szürenon csoport, a nyolcvanas évek transzavantgarde mozgalmának jelentős képviselői.</p>
<i>Órakeret</i>	4 óra
<i>Európán kívüli kultúrák</i>	<p>Ismerkedés a különböző földrészek népeinek életstílusával és különleges művészetével (jellegzetes épületek, szobrok és festmények).</p>
<i>Órakeret</i>	3 óra
<i>Összefoglalás</i>	3 óra